

ОТНОШЕНИЯТА МЕЖДУ ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ И ТРУДОВОТО КОНСУМИРАНЕ

Ералда Джила, Аряна Мучай, Шкълким Дзека¹
Eralda Zhilla, Arjana Muçaj, Shkëlqim Xeka

THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE AND LABOR CONSUMPTION

Eralda Dzhila, Aryana Muchay, Shkalkim Dzeka

Abstract: The present article deals with the problems about relationship between emotional intelligence and labor consumption. Finally, at the end of the article based on the findings are derived conclusions.

Key words: emotional intelligence; labor consumption; psychological syndrome.

Увод

Емоционалната интелигентност и емоционалното състояние на индивида, са разглеждани като обвързани с професионалното консумиране на индивида на работното място. Разработена по-рано в областта на психологията концепция на емоционалната интелигентност, приема лимитиране на традиционната интелигентност и предполага, че индивидите се различават по начина по който те обработват афективната или емоционалната информация (Salovey & Mayer, 1990). Това има значително отражение в развитието на човешките ресурси, защото емоционалната интелигентност може да бъде важен фактор, който да управлява разликите в резултатите на работа между организациите, също така и между индивидите.

Професионалното консумиране се определя като психологичен синдром, изграден от реакцията към междуличностните стресови ситуации на работа, което включва прекомерната умора, усета на цинизъм и отстраняването от хората, чувството да си безкористен, както и непостигането на достатъчно добри резултати на работа (Maslach, 1982).

Преразглеждане на литературата

По-рано емоциите са били един проблем, недокоснат от изследователите в предишните изследвания на организационното поведение. Работното място се приемаше като една работна среда, където служителите се ръководеха от причината, а не от емоциите, които те могат да преживеят. Така емоциите не са смятани като начин за обяснение на феномените на работното място. По-късно тази гледна точка е отхвърлена, защото изследователите започнаха да отделят повече внимание на емоциите на служителите, давайки един по-ясен поглед върху това как емоциите на работното място ни помагат да обясним индивидуалните резултати и тези, които са организационни. По-точно, изследователите започнаха да проучват, как се управляват емоциите от служителите, за да подобрят резултатите на работата.

Съществувала е традиция в начина на западното мислене, която е разглеждала емоциите като объркани, неорганизирани и като разделителна бариера на умствените способности, които е трябвало да се контролират, за да се направи рационална оценка (Mayer, Salovey & Caruso,

¹ Факултет по обществени науки, Университет Тирана; Юридически факултет, Александър Мойсей, Дуръс.

2002). По този начин на мислене са се ръководили много изследователи, смятайки емоциите по различен начин от причината и фокусирайки се в по-късните изследвания, за да обяснят организационното поведение (Hartel *et al.*, 2005). Въпреки това, в последно време изследователите са разбрали, че организационното поведение не може да се обясни достатъчно без интегриране на критичната роля на емоциите.

Естеството на емоционалната интелигентност

Според Големан (1995) емоционалната интелигентност включва: способността за лична мотивация и справяне с трудностите, контрол на импулсите и въздържане на удоволствието, самоконтрол над хумора и непозволяване на разсейване за преобръщане на мисленето, разполагане с емоционален усет към другите и надежда.

Общо взето може да се каже, че емоционалната интелигентност е способността да управляваш собствените емоции и въздействието към другите по умерен и конструктивен начин. Според Големан емоционалната интелигентност може да се разглежда в две основни насоки: черта на емоционалната интелигентност и способност на емоционалната интелигентност. Чертата на емоционалната интелигентност е дефинирана като взаимодействие на способността за собственото възприемане и чертите на личността, които са свързани с идентификацията и регулирането на емоциите, като например емпатията, чувствителността към емоциите и мотивацията (Petrides & Furnham, 2000).

Способността на емоционалната интелигентност е дефинирана като способност за възприемане и изразяване на емоциите, способност за използване на емоциите като начин за улесняване на процеса на мислене, способност за разбиране на емоциите и за тяхното адаптиране (Salovey, Mayer, & Caruso, 2002). Основната разлика между чертата и способността на емоционалната интелигентност се съдържа във факта, че чертата е оценена посредством тестовете за самодокладване, докато способността е измерена посредством тестовете за изпълнение.

Според Moon (2007) емоционалната интелигентност се разделя на три основни измерения, които са: идентификацията и опознаването на емоциите, което включва способността да разпознават емоциите по форми като: лицевы изражения, гласовата тоналност и езика на тялото (Elfenbein & Ambady, 2002) и способността да идентифицират емоциите при себе си и при другите, като

ги етикетират и категоризират (Izard *et al.*, 2007; Mayer, Roberts, & Barsade, 2008). Емоционалната подкрепа се позовава на способността за разбиране на емоциите по подходящ начин и за подкрепяне на емоционалните реакции на другите (Izard *et al.*, 2007).

Професионално консумиране

Професионалното консумиране е определено като психологичен синдром, изграден от реакцията към междуличностни стресови ситуации на работа, което включва прекомерната умора, цинизма и отделянето от хората, усещането за безкористност, както и непостигане на достатъчно добри резултати на работа (Maslach, 1982; Maslach & Jackson, 1981).

Това е в резултат на стрес, който се среща в повече случаи при служители на компании, които предлагат услуги. Професионално консумиране се случва в случаите, когато служителят се обвързва емоционално по определени взаимодействия с клиента и има малки възможности да възстанови онези емоционални ресурси, които са изчерпани (Jackson, Schwab & Schuler, 1986). Измеренията на професионалното консумиране са тотална емоционална умора, деперсонализация и ниски нива на лични постижения (Cordes & Dougherty, 1993; Maslach, 1982).

Според Bayani *et al.*, трите измерения на професионалното консумиране са: тоталната емоционална умора е окачествена, като неспособност на служителя да почувства състрадание към пациента или клиента, с които той взаимодейства; деперсонализацията е окачествена като нечувствителност към клиента; низкото лично постижение е окачествено като склонност към негативно оценяване на себе си. А според Maslach (1982) той определя измеренията на професионалното консумиране съответно така: емоционалната умора се отнася до липсата на енергия и на идеята, че той е използвал всички възможни свои ресурси; деперсонализацията се характеризира като поява на емоционално твърдо сърце и цинизъм на хората и организацията; низкото лично постижение се характеризира като ниско ниво на работните компетенции.

Методология

Извадката

Избраната извадка на това проучване се състои от медицинските сестри на държавните болници в Тирана, съответно на Университетския болничен център „Майка Тереза“ и Военна болница на Тирана. Видът на извадката на това проучване е извадка, събрана в две фази. Идеята на

този вид извадка е да се намали от една голяма хетерогенна маса на по-малки хомогенни части, които са относително по-добре управляеми за извадката.

Съдържанието на извадката, разпределено според пола е: 28,6 % се състои от мъже и 71,4 % от жени. Разпределени по възрастови групи, участието е: 26,6 % са на възраст под 30 години, 23,4 % на възраст 30-39 години, 19,5 % на възраст 40-49 години и 30,5 % на възраст над 49 години. Разпределени по образователно ниво: 7,1 % от участниците са завършили само средно образование, 55,2 % са завършили висше образование, 20,8 % професионално училище и само 16,5 % магистърска степен.

Инструмент

В това проучване е използван един въпрос, който се състои от три части. Първата част включва демографските данни на служителите. Тя обхваща пол, възраст, образование, години на работа като медицинско лице и години на работа в болницата, където е понастоящем.

Втората част се състои в измерването на емоционалната интелигентност. Този въпросник е съпоставен от Moon (1999), чиито признания са заимствани от модела за емоционалната интелигентност на Salovey и Mayer (1990). Alpha и Cronbach за този въпросник доведе до резултат 769. Въпросникът се разделя на три измерения: идентификация и разбиране на емоциите, с резултат на Alpha и Cronbach 666, емоционално подпомагане с Alpha и Cronbach 436 и регулиране или адаптиране на емоциите с резултат на Alpha и Cronbach 617, които се измерват по скалата Likert, от пет разделения (1 – не съм никак съгласен; 5 – съм много съгласен).

Третата част е свързана професионалното консумиране, чиято версия е обработена от Maslach и Jackson (1981). Този въпросник съдържа 22 признания по Alpha и Cronbach – 555, които се разделят на три измерения като: емоционалната умора (срив) съдържа 7 признания с резултат на Alpha и Cronbach 605, деперсонализацията 7 признания – Alpha и Cronbach 410, а персоналните постижения с 8 признания и Alpha и Cronbach 695. Признанията се измерват по скалата Likert (1 – не съм никак съгласен; 5 – съм много съгласен).

Резултати

Общото ниво на емоционалната интелигентност на медицинските сестри

Общото ниво на емоционалната интелигентност на медицинските сестри е измерено по скала, съдържаща 20 признания с отговори от 1 – не съм никак съгласен до 5 – съм много съгласен. Виж-

даме, че минимума от резултата на всеки участник бе 58, средният е 78,5 и максимумът 99. Колко по-близко до 58, толкова по-ниско е нивото на емоционалната интелигентност и колкото по-близко до 99, толкова по-високо е нивото на емоционалната интелигентност на медицинските сестри. Данните от таблица 1, показват, че средното ниво на емоционалната интелигентност на медицинските сестри е 76,03 и стандартно отклонение 8,217. Това означава, че участниците в извадката имат ниво на емоционална интелигентност над средното.

Таблица 1. Средното ниво и стандартното отклонение на общата емоционална интелигентност на медицинските сестри

	N	Минимум	Максимум	Средно ниво	Стандартно отклонение
Тотал на емоц. интел.	154	58	99	76.03	8.217
Валидни случаи	154				

Общото ниво на консумиране на мед. сестри на работното място.

Общото ниво на професионално консумиране на медицинските сестри е измерено по скала съдържаща 22 признания с отговори от 1 – не съм никак съгласен до 5 – съм много съгласен. Минимумът в резултатите за всеки участник бе 53, средното ниво 72,5 и максимумът 92. Колкото по-близко до резултата 53, толкова по-ниско ще бъде нивото на консумиране на медицинските сестри в работата, а колкото по-близко до 92, толкова по-високо ще бъде нивото на консумирането. Според данните от таблица 2, средното ниво на консумиране е 68,62 и стандартното отклонение 7,36. Това ще рече, че медицинските сестри от избраната извадка показват ниво на консумиране на работа над средното.

Таблица 2. Средното ниво и стандартното отклонение на общото ниво на консумиране в работата на медицинските сестри

	N	Минимум	Максимум	Средно ниво	Стандартно отклонение
Тотал консумиране на работа	154	53	92	68.62	7.363
Валидни случаи	154				

Отношението между консумирането на работа и общото ниво на емоционалната интелигентност.

Направен е анализ, дали съществува взаимоотношение между общото ниво на емоционалната интелигентност и общото ниво на професионално консумиране и се оказа, че не съществува

някакво взаимоотношение статистически важно между тези две (вариабли) променливи ($r = .146$, $p > 0.05$). Това ще рече, че емоционалната интелигентност на даден индивид не корелира с нивото на неговото консумиране на работа.

Таблица 3. *Консумирането и емоционалната интелигентност*

		Тотал на емоционална интелигентност	Тотал на консумиране на работа
Тотал емоционална интелигентност	Korrelacioni Pearson	1	.146
	Ниво на значимост (2-насоки)		.071
	N	154	154

Изводи

От нашето изследване се оказва, че няма корелативни отношения статистически важни между общото ниво на емоционалната интелигентност и професионалното консумиране. Резултатът от нашето изследване е противоречив с находките на едно изследване, осъществено от Vaezi и Fallah (2011), което е анализирано взаимоотношенията между емоционалната интелигентност и професионалното консумиране при учителите в Иран. Постигнатите резултати чрез корелативния анализ с коефициент показваха, че има негативни взаимоотношения корелативно важни между емоционалната интелигентност, професионалното консумиране и годините на работа на учителите и тяхната възраст, а има позитивно корелативно вза-

имоотношение между емоционалната интелигентност, опита на работа и възрастта. Намери се също, че няма съществена разлика между емоционалната интелигентност и професионалното консумиране относно половете.

Също така в изследването на Iqball и Abbasi (2013) бе открито, че има значително корелативно негативно взаимоотношение между емоционалната интелигентност и професионалното консумиране при професорите от университетите.

След анализа на резултатите и дискусиите стигаме до тези основни изводи:

Не съществува никакво корелативно взаимоотношение между интелигентността и професионалното консумиране на медицинските сестри. Размерът на идентификацията и опознаването емоциите на медицинските сестри се свързва позитивно с общото ниво на тяхното професионално консумиране.

Размерът на идентификацията и опознаването на емоциите на медицинските сестри корелира позитивно с общото ниво на тяхното емоционално състояние на работа.

Размерът на низките персонални постижения корелира позитивно с общото ниво на емоционалното състояние на работа.

Полът не влияе на нивото на емоционалната интелигентност и на нивото на тяхното консумиране на работа.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Salovey, P., Mayer, J. D., & Caruso, D. (2002). The positive psychology of emotional intelligence.
2. Maslach, C. (1982). *Burnout: The cost of caring*.
3. Mayer, J. D., Salovey, P., Caruso, D. R., & Sitarenios, G. (2002). Measuring emotional intelligence with the MSCEIT V2.0.
4. Hartel, C., Zerbe, W. J., & Ashkanasy, N. (Eds.) (2005). *Emotions in organizational behavior*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
5. Goleman, D. (1995). *Emotional intelligence*. New York: Bantam Books.
6. Petrides, K. V., & Furnham, A. (2000). On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*.
7. Moon, T. (2007). The impact of culture on emotional intelligence and the relationships between emotional intelligence and various variables across cultures. *Korean Journal of Human Development*.